

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2023

Chișinău

**Cu privire la denunțarea Acordului privind principiile de bază
ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice,
semnat la Minsk la 26 iunie 1992**

În temeiul art. 24 alin. (1) lit. b) și alin. (4) din Legea nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 24-26, art. 137), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă denunțarea Acordului privind principiile de bază ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice, semnat la Minsk la 26 iunie 1992, și se prezintă spre informare Parlamentului.

2. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va notifica Comitetului Executiv al Comunității Statelor Independente denunțarea Acordului menționat.

3. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene

Nicolae POPESCU

Ministrul mediului

Iordanca-Rodica Iordanov

**Argumentarea oportunității denunțării
Acordului privind principiile de bază ale colaborării în domeniul
utilizării energiei atomice în scopuri pașnice,
semnat la Minsk, în 26 iunie 1992.**

A. Descrierea tratatului

1. Informații generale

Acordul privind principiile de bază ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice din 26.06.1992 a fost semnat de către statele CSI: Republica Azerbaidjan, Republica Armenia, Republica Belarus, Republica Kîrgîzstan, Republica Kazahstan, Republica Moldova, Federația Rusă, Republica Tadjikistan, Turkmenistanul, Republica Uzbekistan și Ucraina. Acordul între guvernele CSI referitor la principiile de bază ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice, semnat la Minsk la 26.06.1992 este un tratat interguvernamental, conform prevederilor art. 3 din Legea nr.595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova.

La 29 aprilie 1994, Prim-ministru Republicii Moldova a semnat o notificare prin care a aderat la Acordul nominalizat. Acordul este publicat în ediția oficială: *Tratate Internaționale*, vol.16, pag.138 și pe pagina cu stadiul ratificării: <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=115>

Acordul este constituit din titlu, preambul, 14 articole, întocmit într-un singur exemplar, în limba rusă. Exemplarul original al Acordului se păstrează în Arhiva Guvernului Republicii Belarus, care a remis statelor părți ale Acordului copia lui certificată. Acordul este tradus în limbile de stat ale CSI.

2. Informații privind conținutul tratatului

Obiectul Acordului se referă la utilizarea energiei atomice în scopuri pașnice, care poate include, în special (*art. 2 din Acord*):

- a) desfășurarea de activități industriale comune,
- b) deținerea sau exploatarea în comun a instalațiilor nucleare, echipamentelor, proprietății industriale și întreprinderilor industriale;
- c) implementarea unor măsuri comune pentru prevenirea unui accident nuclear și eliminarea consecințelor acestuia;
- d) furnizarea și schimbul de informații, în special privind siguranța nucleară, exploatarea instalațiilor nucleare, planificarea situațiilor de urgență, protecția mediului și formarea personalului;
- e) coordonarea și implementarea activităților comune de cercetare și dezvoltare;
- f) asigurarea de experți, pregătirea specialiștilor, suport tehnic și educațional pentru pregătirea personalului;
- g) transfer de material nuclear, material nenuclear, instalații, echipamente și tehnologie;

- h) dezvoltarea și implementarea de proiecte comune, inclusiv în domenii precum producția de energie electrică, industrie, agricultură și medicină;
- i) explorarea și dezvoltarea zăcămintelor de uraniu.

Scopul Acordului este încurajarea și facilitarea de către Părți a cooperării reciproce între persoanele aflate sub jurisdicția lor în problemele care intră în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice; furnizarea sau primirea de la persoane aflate sub jurisdicția celeilalte părți a materialelor nucleare, materialelor nenucleare, instalațiilor, echipamentelor și tehnologiilor; pregătirea științifică și tehnică a persoanelor aflate sub jurisdicția celeilalte părți în domeniul utilizării pașnice a energiei atomice; facilitarea schimbului de experți și specialiști (*art. 3 din Acord*).

Materialele nucleare, materialele nenucleare, instalațiile, echipamentele, tehnologia, informațiile tehnice și comerciale furnizate de una dintre părți celeilalte părți, cad sub obiectivul Acordului, cu excepția cazului în care partea furnizoare și partea beneficiară decid altfel (*art. 4 din Acord*). Acestea nu vor fi utilizate pentru fabricarea sau achiziționarea de arme nucleare sau alte dispozitive explozive nucleare sau în niciun scop militar și vor fi supuse verificării în conformitate cu acordurile privind aplicarea garanțiilor încheiate de părți cu AIEA în legătură cu Tratatul privind Nepliferarea armelor nucleare. (*art.6 din Acord*).

În practicile lor de export, părțile vor fi ghidate de Principiile directe pentru exportul nuclear, prezentate în documentul INFCIRC/254 al AIEA. Consimțământul în scris al Părții Furnizor va fi necesar pentru transferul de către Partea Destinatoare a materialelor nucleare, materialelor nenucleare, echipamentelor sau tehnologiei către o terță parte care nu este parte la Acord (*art. 5 din Acord*).

Materialele nucleare vor face obiectul Acordului atâta timp cât Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA) stabilește că nu mai este apt pentru utilizare ulterioară într-o activitate nucleară, relevantă pentru garanțiile nucleare, nu va fi transferat din jurisdicția uneia dintre părți către o terță parte sau Părțile nu convin altfel (*art. 7 din Acord*).

Părțile trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a asigura o protecție fizică adecvată a materialelor și instalațiilor nucleare, ținând cont de recomandările din documentul INFCIRC/225/Rev.2 al AIEA și să asigure, cel puțin, protecția fizică la niveluri nu mai mici decât cele specificate în Principiile directe pentru exportul nuclear, prezentate în documentul INFCIRC/254 al AIEA și în Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare din 3 martie 1980.

La fel, Părțile, la cererea oricăreia dintre ele, vor organiza consultări cu privire la protecția fizică a materialelor nucleare, a materialelor nenucleare, a instalațiilor, echipamentelor și tehnologiei, inclusiv asupra problemelor de protecție fizică în transportul interstatal (*art. 8 din Acord*).

Părțile își vor transmite reciproc informații care caracterizează modurile de funcționare ale instalațiilor lor nucleare pașnice, precum și alte informații tehnice referitoare la aceste instalații, care pot fi utilizate la evaluarea consecințelor în cazul

unui accident la aceste instalații și la dezvoltarea măsurilor de protecție a populației (*art. 9 din Acord*).

În cazul unui accident pe teritoriul unei Părți, legat de instalații nucleare sau activități de utilizare pașnică a energiei atomice, în urma căruia are loc sau poate avea loc o eliberare de substanțe radioactive pe teritoriul uneia dintre părți, aceasta va notifica imediat toate celelalte părți implicate și le furnizează informațiile disponibile în conformitate cu articolul 5 din Convenția privind notificarea timpurie a un accident nuclear din 26 septembrie 1986. La fel, Părțile vor întreprinde acțiuni coordonate pentru a minimiza consecințele unui accident nuclear, iar problemele de despăgubire pentru prejudiciul cauzat de accident vor fi reglementate printr-un acord interguvernamental separat (*art. 10 din Acord*).

Organismele autorizate (competente) ale părților vor conveni asupra procedurilor de notificare, schimb de informații și alte proceduri administrative necesare pentru punerea în aplicare eficientă a prevederilor Acordului.

Pentru a reglementa activități comune, multilaterale sau bilaterale, Părțile pot stabili structuri organizatorice adecvate. Cel puțin o dată pe an sau la cererea oricăruia dintre organismele autorizate (competente), Părțile vor organiza consultări privind implementarea Acordului, iar la cererea uneia dintre părți, AIEA poate fi invitată să participe la astfel de consultări (*art. 11 din Acord*).

Conform art. 12, Acordul este încheiat pe o perioadă de cinci ani și se prelungește automat de fiecare dată cu încă cinci ani pentru toate părțile care nu notifică depozitarului retragerea lor din Acord. Oricare dintre Părți se poate retrage din Acord notificând depozitarului cu un an înainte de data propusă pentru retragere. La încetarea Acordului pentru oricare dintre Părți, obligațiile asumate de aceasta în conformitate cu art. 3 pct. 5), art. 4, pct. 2) din art. 5 și articolele 6, 7 și 8 din Acord, rămân în vigoare până când părțile nu convin altfel.

Acordul prevede expres, că poate fi amendat cu acordul părților semnatare (*art. 14 din Acord*). Republica Moldova nu a semnat careva modificări a Acordului.

B. Analiza oportunității denunțării tratatului

Acordul prevede în art. 12 că Părțile se poate retrage din Acord, notificând depozitarului cu un an înainte de data propusă pentru retragere. Totodată, la încetarea Acordului pentru oricare dintre Părți, obligațiile asumate de aceasta în conformitate cu art. 3 pct. 5), art. 4, pct. 2) din art. 5 și articolele 6, 7 și 8 din Acord, rămân în vigoare până când părțile nu convin altfel.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (nr. DM/1/391-1104 din 30.01.2023) a solicitat Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice (ANRANR) prezentarea, pe domeniul de responsabilitate, a informației privind oportunitatea și, respectiv, denunțarea tratatelor semnate în cadrul CSI, utilitatea cărora pentru Republica Moldova a dispărut.

informației privind oportunitatea și, respectiv, denunțarea tratatelor semnate în cadrul CSI, utilitatea cărora pentru Republica Moldova a dispărut.

ANRANR propune denunțarea la Acordul între Statele CSI referitor la principiile de bază ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice, din 26 iunie 1992.

Menținerea calității de stat membru a Republicii Moldova la Acordul între Statele membre ale CSI referitor la principiile de bază ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice, din 26 iunie 1992, nu mai este validă, deoarece de la data intrării în vigoare a Acordului menționat, nu au fost raportate careva măsuri de implementare a acestuia, rolul lui fiind unul formal.

Republica Moldova este parte la un șir de tratate internaționale pe domeniul nuclear (*de ex.* Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare, Acordul de garanții nucleare cu AIEA, Convenția cu privire la notificarea rapidă a unui accident nuclear, Convenția privind asistența în caz de accident nuclear sau situație excepțională radiologică, Convenția cu privire la protecția fizică a materialului nuclear etc.), iar Acordul în cauză înglobează prevederi din tratatele date, făcându-se trimitere la acestea (*Art. 6, 8, 10, 11*).

De exemplu, prin Hotărârea nr.1623/1993 a Parlamentului, Republica Moldova a aderat la Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare din 1 iulie 1968, în vigoare pentru Republica Moldova din 10 noiembrie 1994 <https://www.un.org/disarmament/wmd/nuclear/npt/>.

Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare este considerat piatra de temelie a regimului global de neproliferare nucleară și o bază esențială pentru urmărirea dezarmării nucleare. Documentul a fost conceput pentru a preveni răspândirea armelor nucleare, pentru a promova obiectivele dezarmării nucleare și a dezarmării generale și complete și pentru a promova cooperarea în utilizarea pașnică a energiei nucleare. Pentru a promova obiectivul neproliferării și ca măsură de consolidare a încrederii între statele părți, Tratatul stabilește un sistem de garanții sub responsabilitatea Agenției Internaționale pentru Energie Atomică (AIEA). Măsurile de protecție sunt utilizate pentru a verifica conformitatea cu Tratatul prin inspecții efectuate de AIEA. Acesta promovează cooperarea în domeniul tehnologiei nucleare pașnice și accesul egal la tehnologie pentru toate statele părți, în timp ce garanțiile împiedică deturnarea materialelor fisionabile pentru utilizarea armelor.

Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare este un tratat internațional de referință al cărui obiectiv este de a preveni răspândirea armelor nucleare și a tehnologiei armelor, de a promova cooperarea în utilizarea pașnică a energiei nucleare și de a promova obiectivul de a realiza dezarmarea nucleară și dezarmarea generală și completă. Acesta reprezintă singurul angajament obligatoriu dintr-un tratat multilateral față de obiectivul neproliferării armelor nucleare de către statele cu arme nucleare. La 11 mai 1995, Tratatul a fost prelungit pe termen nelimitat. În total de 191 de state au aderat la Tratat, inclusiv cele cinci state dotate cu arme nucleare. Mai multe

țări au ratificat Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare decât orice alt acord de limitare a armelor și dezarmare, o dovadă a semnificației tratatului.

Acțiuni întreprinse anterior pentru evitarea denunțării Acordului între Statele membre ale CSI referitor la principiile de bază ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice din 26 iunie 1992, nu se cunosc. La etapa actuală, la depozitarul Acordului între Statele membre ale CSI, referitor la principiile de bază ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice din 26 iunie 1992 nu este înregistrată, notificarea privind denunțarea Acordului din partea altor părți la acesta (<http://cis.minsk.by/reestr2/doc/115#documentCard>). Acțiuni ale altor state membre CSI privind demararea denunțării Acordului nominalizat nu se cunosc, la moment.

Consecințe politice negative la toate nivele nu sunt prevăzute pentru că RM este parte la astfel de acord în cadrul ONU. De asemenea, nu se prevăd consecințe financiar-economice sau de altă natură.

Denunțarea Acordului prezentat nu va necesita modificarea sau adoptarea unor acte normative noi și nici elaborarea unui plan de acțiuni în legătură cu denunțarea Acordului. Încheierea unor alte tratate în cazul denunțării tratatului existent nu sunt necesare.

Pe teritoriul Republicii Moldova nu au fost realizate acțiuni industriale nucleare comune. RM nu deține și nu exploatează în comun instalații nucleare, echipamente, proprietăți industriale sau întreprinderi industriale nucleare, deci nu va necesita lichidarea anumitor structuri.

În concluzia celor expuse, Ministerul Mediului consideră oportună denunțarea Acordului referitor la principiile de bază ale colaborării în domeniul utilizării energiei atomice în scopuri pașnice, încheiat la Minsk la 26 iunie 1992.

Ministru

Iordanca-Rodica IORDANOV